

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE MEMORIA DE LA POSTGUERRA
(1940-1960), d'ÀNGEL JIMÉNEZ, 2-8-2005

Gaziel parla de les dues rifes que li han tocat a Sant Feliu: el suro en el XIX i el turisme en el XX. Jo, que no sóc de Sant Feliu i veig les coses diferent que vosaltres, us puc parlar d'una altra rifa: la història, els historiadors.

Al contrari que la majoria de pobles i ciutats gironines, Sant Feliu ha tingut sempre història, historiadors. En el segle XVII, el pare Cano ja va escriure una història del monestir per defensar els seus drets de castell termenat. A cavall dels segles XVIII-XIX mossèn Narcís Marcillach va escriure el dia a dia en la vida de l'hospital ganxó. En el segle XIX el notari Sala realitza el primer intent d'història total. I ja en el XX, González Hurtebise, escriu *Bosquejo Histórico de la villa de SF*, primera història "científica" de la ciutat. Acabada la Guerra Civil, mossèn Lambert Font en el Museu, més tard Lluís Esteva recuperen patrimoni i història. Més recentment, E. Zaragoza i Benet Julià mostren aspectes concrets de la història local en les seves investigacions.

L'Àngel Jimènez edita variats llibres sobre Sant Feliu: ensenyament, Guerra Civil, mentre s'editen altres llibres sobre el cinema, els emigrants (Cèsar Yàñez), l'urbanisme (Gerard Bussot) fins arribar avui dia amb una nova colla d'historiadors com Jordi Gaitx o Quim Rodríguez i el GRAMP.

Tot plegat mostra una vitalitat, quasi una escola de treball. No és la sort en forma de rifa que deia Gaziel, sinó la Bona Sort que ara s'ha posat de moda amb el llibre d'en Tries de Bes. La rifa, la sort, apareix i desapareix. La Bona Sort perdura, perquè es busca, perquè s'hi treballa perquè es busquen les condicions més favorables, perquè es renova.

I els Tallers d'Història d'aquests vint anys són l'emblema d'aquesta vitalitat actual. Vint anys de treball. En el pròleg, el mateix senyor alcalde, es reconeix deutor dels Tallers, com alumne de l'institut, que va poder aprofitar la tasca dels primers tallers d'Història.

Experiència inusual i pràcticament única a les comarques gironines i més 20 anys enrera. Tallers d'Història n'hi ha a Celrà o a Maçanet de la Selva, però sempre amb una estructura basada amb gent gran que treballa per a gent gran. A Sant Feliu es muntaren els Tallers participatius i didàctics -arxivers, mestres, professors, erudits-, amb un objectiu comú: analitzar per conèixer; utilitzar les fonts primàries per construir una història de la ciutat a l'abast dels alumnes.

Història que s'ha aprofitat evidentment, per a la gent gran, història que no ha quedat tancada a les escoles i instituts, sinó que s'ha adequat per al públic en general fins arribar al llibre *Sant Feliu de Guíxols, una lectura històrica* publicat l'any 1997, eina de referència per a qualsevol historiador que vulgui investigar la ciutat.

Cada any, el taller d'Història treballava una època; es buscava la informació, s'analitzava en comú el que podia interessar i s'editava un quadernet, molt ben imprès, que es lliurava als alumnes d'escoles i instituts per tal que tothom hi treballés al seu nivell. Molt sovint, s'ha aprofitat el taller per organitzar una exposició o realitzar activitats interactives. I sempre, els alumnes anaven a l'Arxiu i miraven, tocaven, remenaven, veien, documents de l'època; s'habitaven a les fonts primàries, s'acostaven a la història. Per ells, la història no era una assignatura més, un pal, sinó una eina viva, que veien que existia en els llibres de Baptisme i defuncions, en els padrons, en les factures de fa 150 i 200 anys. Gràcies al Taller, vivien la història de la seva ciutat.

Començant per la prehistòria i acabant en el segle XX, es complí un objectiu del Taller d'Història: tenir una eina per analitzar Sant Feliu. Després es continuà amb temes monogràfics o ampliacions d'altres de concrets fins arribar al que presentem avui aquí: *Memòria de la postguerra*.

Memòria, més que història. Trobo el títol molt encertat. Es combinen les fonts orals i les font escrites. Es fa molt difícil fer història d'un període tant recent. Podem posar tantes dades com vulgueu, però ens falta l'objectivitat que només s'aconsegueix amb el pas del temps i les generacions. Però això no vol dir que no hàgim de treballar. No podem perdre informació. I el llibre recull molta informació, i sobretot, informació oral, magnífica, preciosa, documental. I recull les formes de vida, de divertiment, de pensament, de treball, d'organització urbanística. O sigui que el llibre es torna a convertir en un referent per llegir en el present, evidentment, però també en una eina futura d'anàlisi per als historiadors.

El llibre recupera mots avui dia perduts, que les noves generacions ja els hi sona, i és cert, al temps dels avis, a història. Escrits, quedaran per sempre. Mots com camàlic, braser, safareig públic, bèlit, farro, estraperlo, masover, nansaires, mestra d'aixa, sereno, boter, drapaire, esmolet. Noms de masos com can Xiribit o can Xerrampeina. Institucions o activitats avui per sort desaparegudes com el Día del Plato Único, el Día sin Postre, sindicats verticals, Servei Social..... que s'han de conèixer per no haver de repetir-los. I recupera al final unes magnífiques memòries i reflexions del president Irla.

Tot plegat, un bon llibre d'història local. I ens preguntem, quina necessitat hi ha de fer història local? Per què serveix?

Avui, amb la globalització, és més necessària que mai. Falsos profetes neoconservadors proclamen que ens oblidem del món local i ens integrem ràpidament, sense respirar, en el món global. Ens agradi o no, hi anem, ja hi som. Però podem entrar-hi nusos, sense avals, sense història i quedar immersos en una massa anònima a la qual res podrem aportar-hi, o bé podem entrar-hi amb una forta base, uns bons fonaments, unes arrels potents, que ens permetran sempre entendre millor el que ens envolta. Si sabem d'on venim, sabem què volem i on volem anar. No serem mai pallassos ni titelles de ningú. Serem protagonistes de la nostra pròpia història.

Heu de saber quins eren els homes i dones que al llarg dels segles han conformat Sant Feliu: què pensaven, què menjaven, com es divertien i es barallaven, com vestien, com s'estimaven. Perquè vosaltres veniu de tots aquests coms. I com més sabreu, més elements d'anàlisi tindreu per aconseguir la finalitat última de la història: conèixer el passat per millorar el present i preveure el futur.

Intentar no ensopegar dues vegades en la mateixa pedra. La naturalesa humana és tossuda i li convé l'estudi de la història per no repetir sempre els mateixos errors, que són continus.

Deixeu que m'allargui un moment amb un exemple pràctic. Us llegiré una carta que un veí de la plaça de sant Pere va escriure al governador civil l'any 1958. És un document colpidor per veure el problema del turisme, la manca d'habitable, la indigència i la degradació i, des de la seva senzillesa i faltes d'ortografia, és un cant a la distribució i igualtat social en ple Franquisme : "*somos una familia obrera que estan*

amenazados de desahucio para el día 20 de este mes; desde que esta población la an tomado por asalto los turistas no se encuentra ninguna casa libre para alquilarla y en cambio hay casa que hace 4 años que no se a abierto y esta amueblada y nosotros estamos viviendo en una plaza que consta de 8 viviendas que todas estan cerradas en invierno y abiertas en verano; la unica que esta abierta todo el año es la que abitamos nosotros y todo por estos señores beraneantes; y en cambio los obreros que nos hechan a la calle no encontramos un techo ni por medicina. todos los propietarios por la anvición dels dinero las llogan a los señores braneantes. Nosotros estamos apuntados en el ayuntamiento y hace mas de un año y medio por unas 32 casas de renta limitada; incluso tenemos entregada una pequeña cantidad que segun digeron es por los planos que si las hubieran hecho ya nos encontraríamos de molestarle a Vd. y nos habriamos ahorrado muchas angustias al pensar en el dia que ba acercandose. Es muy de lamentar unos tengan tantas casas y se construyan tantos hoteles y chalets y otros en cambio no encuentran una casa para poder estar con tranquilidad y disfrutar de las horas libres despues del trabajo”

Han passat cinquanta anys i aquesta carta té bona part de vigència. La història local ens ha de servir per analitzar aquestes mancances al llarg de la història i oferir les anàlisis als polítics per tal que tinguin millors eines per a trobar solucions. Perquè sense anàlisi no hi ha ciència i després la política es converteix en simple gestió.

Estem en l'any del Quixot (recordem a Octavi Viader i la seva esplèndida edició en suro). Però també estem en l'any Einstein. I aquest bon científic, més normal com a persona, va dir: “ *Només hi ha dues coses infinites: l'Univers i l'estúpidesa humana; i de la primera encara en podem dubtar*”. La història local ens ha de permetre demostrar la

falsedat d'aquesta asseveració. Qui investiga, qui llegeix, qui analitza, qui vol saber, millora.

Per això només podem agrair, donar les gràcies, a l'Àngel Jimènez i a tots els participants en el Taller d'Història d'aquests vint anys perquè ens mostren un camí esperançador, ple de coneixement. Coneixement no només per fruit, sinó també per progressar.

Moltes gràcies i bona Festa Major.

Miquel Borrell, agost de 2005